

Života jasmem a stínem.

Válečné dozvuky.

Na Balkáně umlkl víření bubnů a vřesk polnic, utichlo finčení zbraní, praskot pušek a houkání děl. Ti, kdož nesložili svých kostí na bojišti, vracejí se buď zdrávi nebo s četnými ranami k rodinným krbům.

Vrncejí se také všichni váleční zpravodajové, kteří rovnají své zápisky a chystají k tisku podrobné zprávy o svých zkušenostech a dojmech, jichž nebylo jim možno vyléčit v krátkých telegramech nebo přísně cenzurovaných dopisech. Zprávy tyto budou vlastně nejzajímavější. Rozvinou před čtenářem obraz lidských béd a strádání, nevšedních příhod i událostí, malovaný sytými barvami a rukou očitého svědka.

Nebude to čtená utěšená. Tam, kde státiše nadějného životů bylo skoseno, nemohly vzniknouti knihy jasné nálady. Rozumí se však, že mezi stránkami, dýchajícími tragikou, najdou se listy, které na chvíli dají zapomenouti ohlušujícího pokřiku válčného a vykouzlí na chvíli buď obrázek idylky, neb i vyloučí úsměv na rtech čtenářových.

Je starou zkušeností, že od tragického ke komickému nebývá daleko, tak i stránky z denníků válečných zpravodajů zachytí nejdříve vše, která sama o sobě jest vážná, ale již okolností postaví do takového světla, že vlastně nám, vzdáleným pozorovatelům, se jeví téměř komickou.

Některé zahraniční listy uveřejňují již ukázky ze spisků válečných zpravodajů a osob v době války zdržujících se v krajích hrůzami bojů postižených. Jsou to prozatím více méně zajímavé črty zachycující toliko povrch, nebo obírající se statistikou, při čemž srovnání s dobami dávno minulými jest ovšem na místě.

Důkladnější práce, vyžadující řádného urovnání materiálu i kritického posouzení událostí — což se týká zvláště zpráv vojenských zpravodajů, kteří sice nepíší přímo pro noviny, ale jejichž zkušenosti i názory po náležité revizi rovněž dostanou se na knižní trh — vydány budou později.

Zajímavý jeden obrázek, ne tragický, uveřejnil "Hamb. Fremdbl.". Zpravodaj jeho líčí tam — řeckou proticholernou karanténu. Hrůzy válečné neustávají podepsáním míru. Cholera, tento hrozný host z Orientu, plouží se přes stichlá bojiště a ohrožuje oblast, kde nebylo vypáleno ani rány. Proto činí se opatření proti zavlečení této zhubné epidemie, z níž k nejdůležitějšímu patří karanténa. Tenta prostředek už jest velmi starý. Znalť jej i středověk. A dlužno říci, že mnohde dosud má formy středověku.

Karanténa jest zařízení ochranné, jímž uzavírá se stát, země nebo kraj proti proudu poutníků, kteří by mohli zavleci nákazu. Přístup dovolí se jen těm osobám, které po určitou dobu setrvaly na vykázaném místě a u nichž za tu určitou dobu neukázaly se příznaky nákazy. Původně byla doba, určená pro poutníky, přicházející ze zamořených míst, ustanovena na 40 dní, odkudž také vznik slova karanténa. "Quaranta" značí totiž v italštině "čtyřicet", podobně jako ve franštině "quarantaine". Dnes stačí 10 dnů.

Kdo by četl nařízení a předpisy o karanténě — jež podrobeny jsou mezinárodní smlouvě — domníval by se, že dobře jest postaráno karanténami a bezpečnost občanů všech států. Ve skutečnosti tomu tak není. Aspoň ne ve státech východních. Navzděbuje tomu článek výše zmíněného listu, kde popisována jest karanténa v Řecku před blavním městem, před Athenami. Jest to přímo pakl v ochranné opatření. A vyblíli tu ubohé karantény v Řecku, v státech, jež činí nárok na stát civilizovaný a kulturní, jak teprve jest jinde?

Něz pošleme, co di zpravodaj "B. P.". Líčí nejprve přistání lodí "Reina Olga", plující z Athén do Chalkidy, kde se nachází ostrova sv. Jiří, kde cestující z krajů zamořených musí se podrobiti karanténě. "Jme na ostrově podzvěřelých". Po deset dnů odloučení od světa.

na ostrově, poblíž něho byla svedena krvavá bitva Řeků a Peršanů. Jestli sv. Jiří jen jiné jméno pro historický ostrov Salamis. Řekové bojí se zavlečení cholery, aby prondy turistů neodvrátili se od země klasického starověku a tím neztenčil se příjem potomků statečných Helenů. Proto zřizují karantény. Ale jak! Když cestující a jejich zavazadla jsou vyloženi z člunů, které sprostředkovaly životní potřeby. Pop, a namaštěnými, dlouhými vlasy, staromodně učenými a shrnutými pod vysokou čepici, provozuje tam vedlejší obchod tabákem a cigaretami.

Všude, kam se v "restauraci" podíváme, špína tu špína. Ubrusy, ubrusky, přístroje, sklenice, podlaha, okna, vše zbledlé a špinavé. A všude tisíce much!

Za to však ceny jsou jako v prvotřídním hostinci středoevropském. Než hlad nedá, proto u sedáme, odháníme hejna much a platíme nesmírné peníze za málo chutná, ale drabá jídla.

Po obědě jdeme "na procházku". Všude špína a kal. Každý krok musíme opatrně odměřiti, neboť páda jest plna zavazých kamůvek a pokryta značkami, že obyvatelé stanů nevyklí si na veřejné záchodky. Představte si ještě ty miliony much a máte obraz ochranného opatření před cholernou dokonaly!

Po desíti dnech nás konečně propustili. Nikdo "nedostal cholery" a proto jsme mohli vstoupiti na půdu klasických Athén. Řidičské lékaře jsme po celou tu dobu okem nespatřili.

To jest jen nepatrný obrázek svízelů válečných zpravodajů. Mnohdy darilo se jim ještě hůře. Proto až čtenář listovatel bude v zápisech válečných zpravodajů, necht' jest shovívav a uvědomí si, že každá stránka zkušeností draze byla zaplácena.

K. Holeka ve "Venkově".

Nuže tedy do "restaurace"! — Opět jdeme mimo stany, kde ubytování jsou ti, kdož nemají prostředků, aby mohli si poříditi za šest franků "pokoje". Ale jsou na pevnině raději než na starém korábu, kotvícím u břehu a určeném rovněž za přístřeší pro osoby, držené v karanténě. Koráb však jest tak špinavý a krysami prolezlý, že nikdo ani za špatného počasí nechce se tam odebrati.

Na vršíčku, poblíž kapličky a řídného bytu vojenského lékaře, jenž řídí "zdravotní opatření" na ostrově, stojí restaurace a zároveň krám, kde se prodávají různé životní potřeby. Pop, a namaštěnými, dlouhými vlasy, staromodně učenými a shrnutými pod vysokou čepici, provozuje tam vedlejší obchod tabákem a cigaretami.

Všude, kam se v "restauraci" podíváme, špína tu špína. Ubrusy, ubrusky, přístroje, sklenice, podlaha, okna, vše zbledlé a špinavé. A všude tisíce much!

Za to však ceny jsou jako v prvotřídním hostinci středoevropském. Než hlad nedá, proto u sedáme, odháníme hejna much a platíme nesmírné peníze za málo chutná, ale drabá jídla.

Po obědě jdeme "na procházku". Všude špína a kal. Každý krok musíme opatrně odměřiti, neboť páda jest plna zavazých kamůvek a pokryta značkami, že obyvatelé stanů nevyklí si na veřejné záchodky. Představte si ještě ty miliony much a máte obraz ochranného opatření před cholernou dokonaly!

Po desíti dnech nás konečně propustili. Nikdo "nedostal cholery" a proto jsme mohli vstoupiti na půdu klasických Athén. Řidičské lékaře jsme po celou tu dobu okem nespatřili.

To jest jen nepatrný obrázek svízelů válečných zpravodajů. Mnohdy darilo se jim ještě hůře. Proto až čtenář listovatel bude v zápisech válečných zpravodajů, necht' jest shovívav a uvědomí si, že každá stránka zkušeností draze byla zaplácena.

K. Holeka ve "Venkově".

Právní rádce

Napsal WALTER K. TOWERS, A. B. J. D.

POVINNOST SLUŽEBNÍKOVA.

Ježto většina z nás musí buď fidiť práci těch, kdož nám slouží nebo sledovatí nařízení těch, jimž my sami sloužíme, jest otázka povinností zaměstnaného vzhledem k zaměstnavateli opravdu důležitá.

Způsob, jímž zaměstnavatel hledí si obyečné vynutiti vážnost jest, že propustí ze služby služebníka, který neposlechne rozkazů nebo nevykoná povinnosti, od něho očekávané. Obava před "ztrátou práce" jest, co udržuje většinu zaměstnaných při jich povinnostech. Zaměstnaný obyečným domáhá se svých práv zanecháním práce, když jest mu nařizováno prováděti úkol, ježž pokládá za nepřijatý. V případech, kde zaměstnanec nebyl najat na určitou dobu a není tu žádného dohodnutí, že zaměstnaný má potrvati po nějakou dobu, poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnaným trvá pouze dle vůle obou stran a může býti ihned kteroukoliv přerušeno. Ale kde jest určité dohodnutí — smlouva — mezi zaměstnavatelem a zaměstnaným, určuje lhůtu zaměstnání, zaměstnavatel nemí zaměstnance propustiti bez vážných důvodů.

Když mluvíme o "pánu" v obecném smyslu, myslíme obyečné toho, kdo má široké právo nad osobou zaměstnance, jehož postavení jest rozhodně nižší. My jsme náehyni mysliti na "služebníka" jako na někoho, kdo slouží v postavení poněkud sprostším. Ale takový není význam "pána" a "služebníka" v názvosloví právníkém. Slova pána a služebníka jsou tak široká jako zaměstnavatel a zaměstnanec, uzavírajíce všechny zaměstnané a všechny zaměstnavatele ať jest třída jejich jakákoliv, jakákoliv důležitá nebo zodpovědnost jich povolání. Vrchní správce (general manager) a nejrozsáhlejší právo-

mocí, najatý za plat sto tisíc dolarů rovněž jest dle zákona služebník. Nejmenší zaměstnavatel jest pánem.

Povinnost služebníka býti poslušen svého pána jest základem, jest podstatou smlouvy zaměstnání a vždy musí býti uznána. "Slib služebníky poslechnuti zákonů a spravedlivých rozkazů svého pána během doby kontraktu zahrnut jest v zákoně," pravil new-yorský soudce. Podvolení se vůli pánové jest zákonem smlou-

SOUDCE M. C. HOWARD. Z vrchního soudu státu New Yorku.

vy." Odborník o tomto předmětu napsal, "Kde služebník zúmyslně porušuje rozkazy pánovy nebo odepírá jich uposlechnouti, když jsou mu dány, jest zřejmě vinen nehrubým porušením smlouvy. Jeho povinností jest uposlechnouti pána ve všech věcech, k nimž výslovně je žádán, nebo při nichž poslušnost jest obsažena z povahy služby podnikané.

Zaměstnavatellova obyečná odpověď na odepření poslušnosti se strany služebníky jest propuštění ze služby. Toto právo pánové propustiti služebníka, jenž porušil povinnost poslušnosti jest pevně stanoveno. Vzhledem k rozsahu takového vzdoru proti příslušné autoritě, jenž by opravilo al zaměstnavatele při propuštění zaměstnance, s nímž byla smlouvena služba na určitou dobu, to jest otázka, která jest v bezprostředním zájmu a důležitosti jak pro zaměstnavatele tak pro zaměstnaného.

Spaíne byl farmářským dělníkem ve službě Arnotta na obvyklou lhůtu jednoho roku. Snídal obyečné v 5 hodin a obvědval ve dvě. Jednoho dne Arnott mu nařídil, aby jel před obědem s koňmi k rybníku, který byl míli vzdálen. Žalobce pravil, že vykonal, co mu náleželo a že nepůjde až po obědě. Arnott mu odpověděl, aby šel za svým rozkazem, ale on stál na svém a nepodrobil se nařízení. Spaíne později soudil Arnotta pro bezprávné propuštění domáhaje se soudní nábrady pro zrušení smlouvy námezně, ale při tu prohrál.

"Odepřel-li Spaíne poslechnouti rozkazů svého pána", pravil soudce, myslím, že tento měl právo jej propustiti. Neboť bylo by nadmíru nepohodlné, kdyby služebníku bylo dovoleno ovládati svého pána v jeho domácích poměrech, takových jako jest čas k obědu. Po odepření se strany služebníky vykonávati svoji práci, není pánu vázán jej držeti jakožto obtížného a neudělného služebníka do konce roku."

Tento případ je spíše výstřední a mnohé soudy nyní by snad vymezily takový rozkaz jako nepřijatý a odepření poslušnosti jako nedostatečný důvod ku propuštění. To vysvětluje nepochybnou zásadu, že pánu může propustiti svého služebníka pro jediný čin neposlušnosti.

Farmářský dělník, který odepřel pracovati v době žni ať do 8 hodin považován jest za důvodně propuštěného a rovněž koň, jenž proti výslovným rozkazům svého pána vezl své přátele ve vozě svého zaměstnavatele. Cestující prodávající, který odmítl vyhověti žádosti svého služebníka,

aby vrátil vzorky, superintendent, který odepřel rozkaz svého nadřízeného, aby přijal zpět do práce dělníka a učitel, jenž nepřijal zpět žáka, ať mu bylo tak nařízeno školním úřadem byli pokládáni všichni za důvodně propuštěné pro jediné skutky neposlušnosti. Nesčetné případy by mohly býti uvedeny, kdy neposlušnost byla oprávněným důvodem ku propuštění.

Pán může nejen propustiti neposlušného služebníka, ale on může jej i žalovati a obdržeti odškodné pro jakékoliv bezprávi, způsobené snad na základě neposlušnosti služebníky.

Ať jest povšechným pravidlem, že neposlušnost jakéhokoliv druhu jest porušením povinnosti, jíž zaměstnanec jest povinován zaměstnavateli a tedy ospravedlněným propuštěním, jsou přece jiné okolnosti, které ospravedlňují služebníka v jeho neposlušnosti. Služebníci nemusí uposlechnouti rozkazu, jenž jest nepřístojný, ale zaměstnaný musí si býti velice jist, že nařízení byla myšlena úmyslně a jsou opravdu nepřístojná od normální osoby dříve než se rozhodne z toho důvodu neposlechnouti. Rovněž nemusí služebníci uposlechnouti nařízení, jež jsou nezákonná. Ani nesmí býti zaměstnanec propuštěn pro neposlechnutí rozkazů, nařizujících mu vykonávati služby, jež neodpovídají povinnostem, pro které byl najat.

Služebníci nesmí býti propuštěni pro zanedbávání poslušnosti ve věcech malé důležitosti a tak malicherných, že tím smlouva námezní není dotčena. Byla-li poslušnost neúmyslná a týkající se věci nedůležitých a rozkazy týkaly se pouhých podrobností a nebyly povahy vyžadující naprosté poslušnosti za každých okolností, zákon obyečný stojí na tom, že v případě takovém není dostatečných důvodů pro přerušeni poměru mezi pánem a služebníkem.

Pán může však propustiti služebníka, třeba že čin, o který běží, nebyl pro něho skutečně škodlivým — dostačí že tu bylo zanedbání poslušnosti ve věci důležité nebo svěhlavá neposlušnost rozkazu jakékoliv povahy.

Jak bylo dříve řečeno, služebníci nesmí býti propuštěni pro opomenutí poslušnosti nařízení, vyžadujícího služby druhu rozdílného od těch, pro jichž vykonávání byl najat. Zaměstnaný jest povinován konati práce, k nimž se zavázal, a žádání jiné. Tak hoch najatý, aby pečoval o ovce a pomáhal v době dělání sena, nemůže býti nucen, aby vykonával ještě dodatečné práce jako ku př. ošetřování ostatního dobytka v zimě. Balletní tanečnice, jež byla angažována jako první tanečnice nemůže býti donucena k tomu, aby přijala nižší místo v balletu ani od komorné nemůže býti očekáváno, aby došla krávy. Než požadavky pánovy musí býti zřejmým mimo obor služebníka zaměstnání, aby ospravedlňovaly odepření. Tak člověk najatý pro všeobecnou práci na farmě není oprávněn opustiti své zaměstnání, protože jest mu uloženo sekatí len strojem a on to pokládá za příliš těžkou práci ani protože se na něm žádá, aby nosil cihly.

Hodiny, v nichž jest služebníku pracovati bývají zřídka kdy stanoveny v podmínkách smlouvy mezi zaměstnavatelem a zaměstnaným. Délka pracovního dne může také býti předepsána zákonem. Může se vyznačovati z povahy zaměstnání, ale služebníci nemůže býti nucen pracovati v nevhodný čas ani v periodách, které po uvážení všech okolností jsou výstřední.

Co se týče svátků rozhodují zákony státu. Jiné dny volné mohou býti uznaný nebo vyrozuměny obyečným a nebo i stanoveny ve smlouvě. Neděle jest obyečným zákonným svátkem nebo pokládá se za svátek, ale nemusí jim býti u povolání výjimečných jako u námořníků a stříženů železničných.

Nemoe nebo jiná důtklivá nutnost jsou uznanou omluvou pro zanedbání práce během doby, v níž tato jest žádána. Ale služebníci, jenž opustí práci proti rozkazům svého zaměstnavatele a bezdůvodně přestávají, prováděje se porušením povinnosti a může býti propuštěn.

(Copyright, 1913 by Walter K. Towers)

KRKOLOMŇY SKOK NA PONY "CORKSCREW", PŘEVEDENÝ CHAMPIONEM BRONCHO BUSTER.

Jaké počty asi byli jichá Charissa Farra, jenž si osobuje jméno championa světa! Obrázek tento představuje, jak vypadá soudý Oklahomský cowpuncher při práci. Jestli divoce na pony, zvané Corkscrew. Tak vypadal při posledních závodech v Oklahomě. Snad jste viděli podobné produkce v sirkuse divokého Západu, ale co Farra provedl, vyniká se mezím představy. Život jedince je v ustavičném nebezpečí, neboť pony snaží se nejen vyhoditi krotitele ze sedla, ale i poraniti nebo usmrtiti jej.